

DANKZIJ OF ONDANKS?

Door: Ellen Emonds

ellenemonds@gmail.com

De week van de Citotoets is niet mijn favoriete week van het jaar. Ik ken mijn klas en ik kan de kinderen aanwijzen voor wie dit van begin tot eind te veel druk oplevert. En aan mij de opdracht te surveilleren en verder vooral op mijn handen te blijven zitten.

Marije gaat volgend jaar naar Amsterdam, waar ze heel graag naar het gymnasium wil. Daar hoort ze ook thuis, maar haar beoogde school hanteert een harde ondergrens op basis van je Citoscore, wil je überhaupt mogen inschrijven. Ik kan wel zeggen dat "ze niet meer kan doen dan haar best", maar voor haar voelt dat niet zo.

De eerste dag behandelt het onderdeel Taal. Eén opdracht is om uit vier zinnen er eentje te kiezen die ook best weggelaten kan worden uit een tekst. Marije steekt haar hand op. Ze komt er niet uit, zegt ze. Bij elk van de vier keuzemogelijkheden weet ze feilloos uit te leggen wat de functie ervan is in het verhaal: "In principe kunnen ze allemaal blijven staan." Ik mag niets doen, hoogstens vertrouwen geven. Ik zeg: "Probeer je eens voor te stellen wat iemand die niet zo slim is als jij, níet hoeft te weten om het verhaaltje toch te kunnen volgen." "O, dan kan zin B eruit." Ik zie Marije ontspannen – een beetje.

Sjoerd ken ik sinds hij kleuter was. Hij weet de naam van elke plant en is het meest in zijn element als hij buiten mag zijn, op zoek naar beestjes. Maar bij een natuuropgave loopt hij vast. "Deze bloem heeft stuifmeel dat gemakkelijk vastplakt. Weet jij waarom?" Hij fluistert dat hij heus wel weet dat het stuifmeel dan plakt op een bij die het dan naar de volgende bloem meeneemt, "maar er is geen antwoord met

'bijen' of 'meenemen'." Daar heeft hij gelijk in: het juiste antwoord heeft het over "insecten" die het stuifmeel zo beter kunnen "vervoeren".

Ik had niet verwacht dat Sjoerd hoog zou scoren op begrijpend lezen en woordenschat, maar als er iemand iets van de natuur weet, is hij het. Ik vraag hem waar hij het woord 'vervoer' van kent. "Van de bus." En waar wordt een bus voor gebruikt? "Om mensen op te halen en weg te brengen. Aha..."

Mees zit pas anderhalf jaar bij ons op school en is op zijn vorige school ernstig gepest. Ook door zijn juf. Het heeft ons een jaar gekost de muur die hij opgetrokken heeft beetje bij beetje af te breken en we zijn er nog steeds niet. Op dit moment gelooft Mees in zijn eigen kunnen, via mij. Met mij in zijn buurt, in interactie met mij, kan hij laten weten wat hij allemaal kan en snapt. Alleen, met een toets voor zijn neus, blokkeert hij. Hij kan het op zo'n moment echt niet.

De uitslag van de toets zal niet passen bij het beeld dat ik van hem heb, wat zijn ouders van hem hebben, wat mijn collega's van hem hebben. Ik zal mijn best doen om hem op de plek te krijgen waar hij thuis hoort en ik ken mijn opdracht: hij moet zichzelf gaan vertrouwen door zichzelf, met zichzelf.

Creatief denken wordt bij de Citotoets niet beloond, het is eerder lastig. En je kunt de natuur tot in je tenen voelen, als je tekstbegrip niet groot genoeg is, lijkt het alsof je er niets van weet. Uiteindelijk is het aan de leerkracht om de leerling op de juiste vervolgschool te krijgen. Niet dankzij, maar soms ondanks de Citotoets. ■

Ellen Emonds